

[42] [XVI] Venio ad C. Caesarem, patres conscripti, qui nisi fuisset, quis nostrum esse potuisset? Advolabat ad urbem a Brundisio homo inpotentissimus ardens odio, animo hostili in omnis bonos cum exercitu, Antonius. Quid huius audaciae et sceleri poterat opponi? Nondum ullos duces habebamus, non copias; nullum erat consilium publicum, nulla libertas; dandae cervices erant crudelitati nefariae; fugam quaerebamus omnes, quae ipse exitum non habebat. [43] Quis tum nobis, quis populo Romano optulit hunc divinum adolescentem deus? qui, cum omnia ad perniciem nostram pestifero illi civi paterent, subito praeter spem omnium exortus prius confecit exercitum, quem furori M. Antoni opponeret, quam quisquam hoc eum cogitare suspicaretur. Magni honores habiti Cn. Pompeio, cum esset adolescens, et quidem iure. Subvenit enim rei publicae, sed aetate multo robustior et militum ducem quaerentium studio paratior et in alio genere belli. Non enim omnibus Sullae causa grata. Declarat multitudo proscriptorum, tot municipiorum maximae calamitates. [44] Caesar autem annis multis minor veteranos cupientis iam requiescere armavit; eam complexus est causam quae esset senatui, quae populo, quae cunctae Italiae, quae dis hominibusque gratissima. Et Pompeius ad L. Sullae maximum imperium victoremque exercitum accessit; Caesar se ad neminem adiunxit; ipse princeps exercitus faciendi et praesidi comparandi fuit. Ille adversariorum partibus agrum Picenum habuit inimicum, hic ex Antoni amicis, sed amicioribus libertatis contra Antonium confecit exercitum. Illius opibus Sulla regnavit, huius praesidio Antoni dominatus oppressus est. [45] Demus igitur imperium Caesari, sine quo res militaris administrari, teneri exercitus, bellum geri non potest;

Venio ad C. Caesarem, patres conscripti. Antonius, homo impotentissimus animo hostili in omnes bonos cum exercitu advolabat ad urbem. Quid huius audaciae poterat opponi? Nondum ullos duces habebamus, non copias; nullum erat consilium publicum, nulla libertas; dandae cervices erant crudelitati nefariae; fugam quaerebamus omnes, quae ipsa exitum non habebat.

Quis populo Romano obtulit hunc divinum adolescentem? Hic, cum omnia ad perniciem nostram pestifero illi civi paterent, subito praeter spem omnium exortus prius confecit exercitum, quem furori M. Antoni opponeret, quam quisquam eum hoc cogitare suspicaretur. Magni honores habiti sunt Cn. Pompeio, cum esset adolescens, et quidem iure. Subvenit enim rei publicae, sed aetate multo robustior et studio militum ducem quaerentium paratior erat.

Caesar autem, annis multis minor, veteranos cupientes iam requiescere armavit; eam causam complexus est, quae erat senatui, populo, cunctae Italiae, deis hominibusque gratissima. Et Pompeius ad L. Sullae maximum imperium et exercitum victorem accessit; Caesar se ad neminem adiunxit; ipse princeps exercitus faciendi et praesidii comparandi fuit. Demus igitur imperium Caesari, sine quo bellum geri non potest;

[42] Venio ad C. Caesarem, patres conscripti, ~~qui nisi fuisset, quis nostrum esse potuisset?~~ **Advolabat ad urbem** a Brundisio **homo inpotentissimus** ardens odio, animo hostili in omnes bonos cum exercitu, **Antonius**. Quid huius audaciae et sceleri poterat opponi? Nondum ullos duces habebamus, non copias; nullum erat consilium publicum, nulla libertas; dandae cervices erant crudelitati nefariae; fugam quaerebamus omnes, quae ipsa exitum non habebat.

[43] ~~Quis tum nobis, quis populo Romano obtulit hunc divinum adolescentem deus?~~ **qui**, cum omnia ad perniciem nostram pestifero illi civi paterent, subito praeter spem omnium exortus prius confecit exercitum, quem furori M. Antoni opponeret, quam quisquam **hoc** eum cogitare suspicaretur. Magni honores habiti Cn. Pompeio, cum esset adolescens, et quidem iure. Subvenit enim rei publicae, sed aetate multo robustior et militum ducem quaerentium **studio** paratior ~~et in alio genere belli. Non enim omnibus Sullae causa grata. Declarat multitudo proscriptorum, tot municipiorum maximae calamitates.~~

[44] Caesar autem annis multis minor veteranos cupientes iam requiescere armavit; eam complexus est **causam** quae **esset** senatui, quae populo, quae cunctae Italiae, quae deis hominibusque gratissima. Et Pompeius ad L. Sullae maximum imperium **victoremque** exercitum accessit; Caesar se ad neminem adiunxit; ipse princeps exercitus faciendi et praesidii comparandi fuit. ~~Ille adversariorum partibus agrum Picenum habuit inimicum, hic ex Antoni amicis, sed amicioribus libertatis contra Antonium confecit exercitum. Illius opibus Sulla regnavit, huius praesidio Antoni dominatus oppressus est.~~

[45] Demus igitur imperium Caesari, sine quo ~~res militaris administrari, teneri exercitus,~~ bellum geri non potest;

Venio ad C. Caesarem, patres conscripti. Antonius, homo impotentissimus animo hostili in omnes bonos cum exercitu advolabat ad urbem. Quid huius audaciae poterat opponi? Nondum ullos duces habebamus, non copias; nullum erat consilium publicum, nulla libertas; dandae cervices erant crudelitati nefariae; fugam quaerebamus omnes, quae ipsa exitum non habebat.

Quis populo Romano obtulit hunc divinum adolescentem? Hic, cum omnia ad perniciem nostram pestifero illi civi paterent, subito praeter spem omnium exortus prius confecit exercitum, quem furori M. Antoni opponeret, quam quisquam eum hoc cogitare suspicaretur. Magni honores habiti sunt Cn. Pompeio, cum esset adolescens, et quidem iure. Subvenit enim rei publicae, sed aetate multo robustior et studio militum ducem quaerentium paratior erat.

Caesar autem, annis multis minor, veteranos cupientes iam requiescere armavit; eam causam complexus est, quae erat senatui, populo, cunctae Italiae, deis hominibusque gratissima. Et Pompeius ad L. Sullae maximum imperium et exercitum victorem accessit; Caesar se ad neminem adiunxit; ipse princeps exercitus faciendi et praesidii comparandi fuit. Demus igitur imperium Caesari, sine quo bellum geri non potest;

Venio ad C. Caesarem, patres conscripti. Antonius, homo impotentissimus animo hostili in omnes bonos cum exercitu advolabat ad urbem. Quid huius
3 audaciae poterat opponi? Nondum ullos duces habebamus, non copias;
nullum erat consilium publicum, nulla libertas; dandae cervices erant
crudelitati nefariae; fugam quaerebamus omnes, quae ipsa exitum non
6 habebat.

Quis populo Romano obtulit hunc divinum adolescentem? Hic, cum omnia ad
perniciem nostram pestifero illi civi paterent, subito praeter spem omnium
9 exortus prius confecit exercitum, quem furori M. Antoni opponeret, quam
quisquam eum hoc cogitare suspicaretur. Magni honores habiti sunt Cn.
Pompeio, cum esset adolescens, et quidem iure. Subvenit enim rei publicae,
12 sed aetate multo robustior et studio militum ducem quaerentium paratior erat.

Caesar autem, annis multis minor, veteranos cupientes iam requiescere
armavit; eam causam complexus est, quae erat senatui, populo, cunctae
15 Italiae, deis hominibusque gratissima. Et Pompeius ad L. Sullae maximum
imperium et exercitum victorem accessit; Caesar se ad neminem adiunxit;
ipse princeps exercitus faciendi et praesidii comparandi fuit. Demus igitur
18 imperium Caesari, sine quo bellum geri non potest.

Angaben und Hilfen zu den im Text unterstrichenen Wörtern:

Zeile 3:	consilium publicum	politische Führung
	cervices dare alicui rei	sich einer Sache aussetzen
Zeile 5:	exitus, us, m.	<i>hier</i> = Ziel
Zeile 7:	divinus adolescens	<i>gemeint ist Octavian (= C. Caesar)</i>
Zeile 8:	praeter spem omnium	entgegen der Erwartung aller
Zeile 9:	exoriri, exorior, exortus sum	auftauchen, erscheinen
Zeile 10:	quisquam	irgendjemand
Zeile 11:	subvenire alicui	jemandem zu Hilfe kommen
Zeile 12:	robustus, a, um	<i>hier</i> = gereift
Zeile 13:	minor	<i>hier</i> = jünger
	veteranus, i, m.	(ehemaliger) Soldat
Zeile 14:	causam complecti	sich einer Sache annehmen, sich um eine Sache kümmern
Zeile 16:	victor, oris	<i>hier Adjektiv</i> : siegreich
Zeile 17:	facere	<i>hier</i> = aufstellen

Cicero stellt im Senat die Leistungen des jungen Oktavian dar, der hier mit dem Namen seines Adoptivvaters Gaius Caesar genannt ist. Dabei vergleicht er ihn mit Pompeius. Wegen seiner Verdienste um die Rettung der Freiheit spricht sich Cicero am Schluss dafür aus, Oktavian den Oberbefehl über das von ihm zusammengestellte Heer zu erteilen.

Venio ad C. Caesarem, patres conscripti. Antonius, homo impotentissimus animo hostili in omnes bonos cum exercitu advolabat ad urbem. Quid huius
3 audaciae poterat opponi? Nondum ullos duces habebamus, non copias; nullum erat consilium publicum, nulla libertas; dandae cervices erant crudelitati nefariae; fugam quaerebamus omnes, quae ipsa exitum non
6 habebat.

Quis populo Romano obtulit hunc divinum adolescentem? Hic, cum omnia ad perniciem nostram pestifero illi civi paterent, subito praeter spem omnium
9 exortus prius confecit exercitum, quem furori M. Antoni opponeret, quam quisquam eum hoc cogitare suspicaretur. Magni honores habiti sunt Cn. Pompeio, cum esset adolescens, et quidem iure. Subvenit enim rei publicae,
12 sed aetate multo robustior et studio militum ducem quaerentium paratior erat.

Caesar autem, annis multis minor, veteranos cupientes iam requiescere armavit; eam causam complexus est, quae erat senatui, populo, cunctae
15 Italiae, deis hominibusque gratissima. Et Pompeius ad L. Sullae maximum imperium et exercitum victorem accessit; Caesar se ad neminem adiunxit; ipse princeps exercitus faciendi et praesidii comparandi fuit. Demus igitur
18 imperium Caesari, sine quo bellum geri non potest.

Angaben und Hilfen zu den im Text unterstrichenen Wörtern:

Zeile 3:	consilium publicum	politische Führung
	cervices dare alicui rei	sich einer Sache aussetzen
Zeile 5:	exitus, us, m.	<i>hier = Ziel</i>
Zeile 7:	divinus adulescens	<i>gemeint ist Octavian (= C. Caesar)</i>
Zeile 8:	praeter spem omnium	entgegen der Erwartung aller
Zeile 9:	exoriri, exorior, exortus sum	auftauchen, erscheinen
Zeile 10:	quisquam	irgendjemand
Zeile 11:	subvenire alicui	jemandem zu Hilfe kommen
Zeile 12:	robustus, a, um	<i>hier = gereift</i>
Zeile 13:	minor	<i>hier = jünger</i>
	veteranus, i, m.	(ehemaliger) Soldat
Zeile 14:	causam complecti	sich einer Sache annehmen, sich um eine Sache kümmern
Zeile 16:	victor, oris	<i>hier Adjektiv: siegreich</i>
Zeile 17:	facere	hier = aufstellen

Cicero stellt im Senat die Leistungen des jungen Oktavian dar, der hier nach seinem Adoptivvater Gaius Caesar genannt ist. Dabei vergleicht er ihn mit Pompeius. Wegen seiner Verdienste um die Rettung der Freiheit spricht sich Cicero am Schluss dafür aus, Oktavian den Oberbefehl über das von ihm zusammengestellte Heer zu erteilen.

- Venio ad C. Caesarem, patres conscripti. Antonius, homo impotentissimus animo hostili in omnes bonos cum exercitu advolabat ad urbem. Quid huius audaciae poterat opponi? Nondum ullos duces habebamus, non copias; nullum erat consilium publicum, nulla libertas; dandae cervices erant crudelitati nefariae; fugam quaerebamus omnes, quae ipsa exitum non habebat.
- Quis populo Romano obtulit hunc divinum adolescentem? Hic, cum omnia ad perniciem nostram pestifero illi civi paterent, subito praeter spem omnium exortus prius confecit exercitum, quem furori M. Antoni opponeret, quam quisquam eum hoc cogitare suspicaretur. Magni honores habiti sunt Cn. Pompeio, cum esset adolescens, et quidem iure. Subvenit enim rei publicae, sed aetate multo robustior et studio militum ducem quaerentium paratior erat.
- Caesar autem, annis multis minor, veteranos cupientes iam requiescere armavit; eam causam complexus est, quae erat senatui, populo, cunctae Italiae, deis hominibusque gratissima. Et Pompeius ad L. Sullae maximum imperium et exercitum victorem accessit; Caesar se ad neminem adiunxit; ipse princeps exercitus faciendi et praesidii comparandi fuit. Demus igitur imperium Caesari, sine quo bellum geri non potest.

Angaben und Hilfen zu den im Text unterstrichenen Wörtern:

Zeile 4:	consilium publicum	politische Führung
	cervices dare alicui rei	sich einer Sache aussetzen
Zeile 5:	exitus, us, m.	hier = Ziel
Zeile 6:	divinus adolescens	gemeint ist Octavian (= C. Caesar)
Zeile 7:	praeter spem omnium	entgegen der Erwartung aller
	exoriri, exorior, exortus sum	auftauchen, erscheinen
Zeile 8:	quisquam	irgendjemand
Zeile 10:	subvenire alicui	jemandem zu Hilfe kommen
	robustus, a, um	hier = gereift
Zeile 12:	minor	hier = jünger
	veteranus, i, m.	(ehemaliger) Soldat
Zeile 13:	causam complecti	sich einer Sache annehmen, sich um eine Sache kümmern
Zeile 15:	victor, oris	hier Adjektiv: siegreich
Zeile 16:	facere	hier = aufstellen